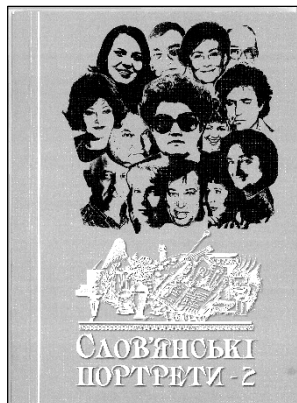

Критика та бібліографія

*Демиденко В. О. Слов'янські портрети-2
[Текст]: збірник нарисів / В. О. Демиденко,
Т. П. Демиденко. – Полтава: ТОВ «АСМІ»,
2014. – 272 с.*

Одним із перспективних і актуальних напрямів у сучасному краєзнавстві є дослідження регіональної історії в її людському, особистісному вимірі – через конкретні долі, життєві й творчі біографії сучасників. Саме цей аспект історичного краєзнавства, та й історичної науки загалом, убезпечує її від знелюдненої, деперсоніфікованої картини розвитку суспільства, на небажані наслідки якої звертав увагу колега-істориків відомий медієвіст А. Гуревич: втрачаючи людину в історії, історики разом із тим утрачають і свого читача. Натомість ще донедавна історичні дослідження здебільшого «розчиняли» людей у безликій, безособовій безодні соціально-економічних та політичних процесів, наслідком чого стало зведення біографій до другорядного рівня в історичній літературі. Нині ж спостерігається неабияка увага з боку істориків до персоналістики, відображення суспільства як багатовимірної й різнопланової спільноти індивідуумів. Свідченням саме такого підходу до представлення портретів наукової й творчої інтелігенції рідного міста як віддзеркалення духовного життя сучасної Полтави є рецензований збірник нарисів істориків Вадима та Тетяни Демиденків «Слов'янські портрети-2».

У книзі представлені майстерно створені авторами образи краян – людей різних доль і поколінь, різних національностей, різних професій, поглядів і творчих уподобань, яких об'єднала, проте, одна спільна обставина – належність до Слов'янського клубу міста Полтави – відомого культурного осередку, зібрання творчої та наукової інтелігенції, що зажило широкої популярності й доброї слави серед місцевої громади. Структурно робота складається із передмови й розміщених в алфавітному порядку за прізвищами героїв сорока п'яти нарисів.

Власне, вже окреслена в передмові колишнім беззмінним президентом Слов'янського клубу Ларисою Безобразовою (на жаль, її земний шлях дочасно обірвався) його двадцятирічна історія становить інтерес для тих краєзнавців, котрі цікавляться культурним життям свого міста. Читач дізнається з неї про започаткування цього осередку духовності на тлі втрати життєвих орієнтирів і

переоцінки цінностей середини «лихих» дев'яностих років минулого століття, про засадничі принципи й пріоритети діяльності клубу, умови вступу до нього. Ось як про це пише Лариса Безобразова: «У клубу не було ні приміщення, ні навіть мінімальних коштів, ні президента. Але було палке бажання якось протистояти тому жаху, який охопив нас з усіх сторін у ці страшні дев'яності, коли все навкруги рушилося... Спочатку не було чіткого уявлення, чим він має займатися, та поступово вимальовувалися основні напрями роботи клубу: регулярні засідання культурного, мистецького спрямування, наукові засідання, видавнича діяльність, краєзнавчі заходи... Майже зразу ми для себе визначили, що Слов'янський клуб об'єднує наукову, творчу інтелігенцію. Більше ніяких обмежень не було, ні політичних, ні етнічних, ні вікових, ні статевих. Але цю єдину вимогу й до сьогоднішнього дня виконуємо: члени клубу повинні бути творчими особистостями з певними здобутками...».

Маємо визнати, що ця задекларована президентом Слов'янського клубу вимога дійсно неухильно дотримувалася в його діяльності, про що красномовно свідчать наведені в книзі портрети-нариса, герої яких зробили б честь будь-якій місцевій еліті. Серед двадцяти трьох чоловічих і двадцяти двох жіночих образів наших сучасників – представники науковців (їх найбільше – 15 осіб), літераторів (6), музикантів (5), архітекторів (3), художників (2), театральних діячів (2), лікарів (2), журналістів (2), діячів спорту, видавців, меценатів, учительства, підприємців, громадських організацій Полтави. То ж бачимо цілком репрезентативний зріз складу активної в громадянському й творчому відношенні міської інтелігенції на межі ХХ – ХХІ століть, який становитиме безсумнівний інтерес для дослідників-краєзнавців.

Оскільки автори книги – історики за фахом, представлені ними особисті долі й професійно-творча діяльність героїв надзвичайно органічно вписані в суспільно-політичний контекст, історичне тло, на якому розгорталися їхні життєві історії – часом драматичні, часом оптимістичні, часом героїчні, але, попри свою різноманітність і неповторність, наповнені точним відчуттям часу як історичної категорії. Написані то в жанрі інтерв'ю, то як творчі портрети, нариса містять цікаві й важливі деталі повсякденного життя героїв, упізнавані ознаки певного періоду історії країни, міста, що надає їм цінності як можливого краєзнавчому історичному джерелові. До речі, хронологія представлених на сторінках книги подій доволі широка: від 20-их років минулого століття, з якими пов'язані біографії найстарших членів Слов'янського клубу, і до сьогодні.

Уважні й допитливі читачі знайдуть багато цікавих фактів з мистецького, театального, музичного життя міста, історії його закладів освіти, наукових установ, архітектурного обличчя Полтави, дізнаються про мало відомі (про них не говорять в офіційних біографіях усталеного зразка) деталі життя і діяльності знаних полтавчан – директора Полтавського академічного обласного музично-драматичного театру імені М.В. Гоголя О. Андрієнка, поетеси та фотохудожниці Г. Вовченко, першого заслуженого тренера України на Полтавщині І. Глушка, дуету бардівської пісні О. та Ю. Карпинських, поета, прозаїка, публіциста, літературознавця М. Костенка, диригента, композитора, керівника симфонічного оркестру, народного артиста України В. Скакуна, докторів наук, професорів Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка Р. Сітарчука та О. Цебржинського, мисткині А. Тимошенко, художника-

карикатуриста, лауреата численних міжнародних конкурсів М. Шлафера та багатьох інших непересічних представників наукової й творчої еліти.

Оскільки всі вони є членами Слов'янського клубу міста і, природно, не оминають у своїх розповідях інформації про свою участь у ньому, рецензоване видання може бути особливо корисним для створення в перспективі історії цього поважного об'єднання науковців, митців, літераторів, представників інших сфер діяльності полтавської інтелігенції, що успішно й плідно функціонує в місті вже два десятиріччя.

Презентація книги Вадима та Тетяни Демиденків відбулася 17 вересня 2014 року в художньому музеї (галереї мистецтв) імені Миколи Ярошенка. Як зазначив у публікації про цю подію в обласній інформаційно-краєзнавчій газеті «Край» член Слов'янського клубу О. Багаутдинов, на думку поважних поціновувачів авторам, удалося створення портретної галереї відомих краян, відтак їхній творчий доробок було висунуто на здобуття обласної премії Леоніда Бразова в номінації «Публіцистика». Цілком погоджуючись із високою оцінкою цього змістовного й корисного науково-популярного видання, віддаючи належне переконливій і виразній авторській манері представлення героїв книги, зазначимо, що пізнавальна цінність її була б ще вищою, якби тираж рецензованої роботи був більшим, а корисна для вивчення історії Полтавщини та України робота потрапила б і до найвіддаленіших сільських бібліотек.

В. П. Капелюшний

* * *